

GEÇ ORTAÇAĞ İNGİLTERE'SİNDE KRALA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR İÇİN UYGULANAN BİR İDAM ŞEKLİ

Dr. Halil YAVAŞ*

ÖZ

Ortaçağ Avrupa tarihi denildiğinde akla gelen kavramlardan birisi, korkunç işkence metotları ve infaz yöntemleridir. Bazı suçlarda o kadar şiddetli bir ceza verme ihtiyacı duyulmaktadır ki bunun için ölümü bile az görmekteydiler. Bunlardan birisi de vatana ihanettir. Nitekim geç Ortaçağ İngiltere'sinde bu suçu işleyenler ancak bir dizi işkenceden geçirildikten sonra öldürülürlerdi. Bunun için mücrim önce sürüklenir, sonra halkın görebileceği bir yerde asılır, devamında iç organları veya erkeklik organları kesilip ateşte yakılır ve en sonunda da kafası kesilerek öldürülürdü. Bu işkencelerden bazılarının geçmişi Roma dönemine kadar dayansa da hepsinin bir araya getirilip sistemleştirilmesi geç Ortaçağ'da I. Edward döneminde olmuştur. O, bu yöntemi özellikle Galler ve İskoçya'yı hâkimiyeti altına almak için giriştiği istila hareketinde kullanmıştır. Onun döneminde bu uygulama adeta bir ritüele dönüşmüştür. Öyle ki dönem kaynakları da söz konusu infazın her bir aşamasına bir anlam yüklemişlerdi. Bunlar, zanlının hırsızlık ve cinayet gibi muhtelif suçlarla da itham edildiğinin işaretidir. Son derece korkunç bu infaz şekline müracaat edilmesindeki en önemli gerekçe feodal sistemin otorite boşluğunu gidermek isteyen kralların, kudretlerinin ihtişamını halka göstermek istemeleridir. Nitekim bu infazın muhatabı sıradan halk veya adi suçlulardan ziyade soylulardı. Ancak söz konusu infazlara rağmen sorunların çözülmemiş olmasına dayanarak bu uygulamanın pek caydırıcılığının olamadığı görülmektedir. Buna rağmen bu idam şekli, azalarak da olsa XIX. yüzyıl başlarına kadar devam etmiştir.

Anahtar Kelimeler: İdam, İsyan, Mahkeme, İşkence

A TYPE OF EXECUTION FOR CRİMES AGAINST THE KING IN LATE MEDİEVAL

ENGLAND

ABSTRACT

One of the concepts that comes to mind when medieval European history is mentioned is the the terrible methods of torture and execution. In some crimes, the need for a punishment was so severe that even the death penalty remained light. One of them is treason. Indeed, in late medieval England, those who committed this crime were killed after being subjected by a series of torture. For this, the perpetrator would be dragged first, then hanged to a place where the public could see it, and then the internal organs or manly organs would be cut off and burned on fire, and eventually his head would be cut off and killed. Although some of these torture dates back to the Roman period, but all of them were brought together and systematized in the Late Middle Ages during the Edward I period. He used this method in especially in the invasion movement that Wales and Scotland attempted to dominate. In his period, this practice has become almost a ritual. So that the sources of the term had a meaning to each stage of the execution. These are signs that the accused has been charged with various offenses such as theft and murder. The most important reason for applying to this extremely terrible form of

* Giresun Müftülüğü, halil.yavas@yahoo.com, Orcid ID: 0000 0001 5642 0141

execution is that the Kings who want to remove the authority gap of the feudal system want to show the magnificence of their power to the people. Thus, the interlocutor of this executions was nobles rather than ordinary people or ordinary criminals. However, despite these executions, it can be seen that this practice was not deterrent on the basis that the problems were not solved. Nevertheless, this form of execution continued until the beginning of the XIX century even though it was diminished.

Keywords: Execution, Rebellion, Court, Torture

Giriş

Geç Ortaçağ'da krallar; feodal yapının siyasi dağınıklığına son verip merkezi yönetimleri kurmak için mücadele ederlerken; oldukça sert uygulamalara müracaat etmişlerdi. Bunlardan birisi de İngiltere'de krala karşı işlenen suçlara karşı uygulanan idam şekliydi. Sürükleme-asma-parçalara ayırma-teşhir etme süreçlerini içeren bu idam şeklinin köklerinin Roma'ya dayandığı tahmin edilmektedir. Nitekim o dönemlerde de imparatora ve ülkeye karşı işlenmiş suç en kötü cürüm kabul edilmekteydi. Dolayısıyla birçok suç için uygulanan idam cezası bu durumda yeterli görülmeyip suçlu için bunu çok daha ağır bir hale getirmenin yolları aranmıştır. Ortaçağ'da özellikle İngiltere'de en vahşi örneklerini gördüğümüz bu idam şekli, daha sonraki süreçlerde azalarak ortadan kalkmaya başlamıştır. Ancak seyrek de olsa 1820'ye kadar varlığını sürdürmüş olup bu tarihten sonra uygulanması uygun görülmemiştir (Foucault, 1992: 12).

II. Henry (1154-1189) döneminde yaşamış olan hukukçu Glanvill'den öğrendiğimize göre bu tip suçlar için "laese-majesty" ifadesi kullanılmaktaydı. Glanvill de o dönem için bu terimi kullanmayı tercih etmiştir. Bu, o denli büyük bir cürümdü ki şahıs söz konusu suçu işlemeyip de sadece niyet etse veya tasarlasa bile bu onun hüküm giymesi için yeterli bir durumdu (Glanvill 1900: 2).

Geç Ortaçağ İngiltere'sine gelindiğinde de bu düşünce benimsenmişti. Vatana ihanet suçu şahsa karşı işlenmiş cürümler gibi değerlendirilmeyip en ağır suç olarak kabul edilmekteydi. Bunun için de özel bir ceza gerektirmektedir. Öyle ki bu suçu işleyen kim olursa olsun, hatta kraliyet ailesinden bile olsa özel yöntemle infaz edilmektedir. I. Henry bu hususu yasal bir zemine oturtmuştu. Efendisine isyan eden kişinin, kafasının derisinin yüzülmesi, bağırsaklarının çıkarılması gibi oldukça şiddetli şekilde cezalandırılmasını uygun görmüştü. Öyle ki dönem kayıtlarında, "suçlunun imkânı olsa öldükten sonra cehennemde kendisine daha fazla merhamet gösterildiğini ifade edeceği" nakledilmektedir (Raicek 2011: 41).

Roma hukukundan etkilenen Glanvill, çeşitli yorumlarla kilise hukukundan da dayanak bularak bu cürmü işleyenlerin ya direk idam edilmesi veya kolları ve bacakları kesilerek ve acı çektirilerek öldürülmesi fikrini benimsemişti. Dahası mücrimin bütün mülküne el konulup, varislerine hiçbir pay verilmemesini de uygun görmekteydi (Bellamy 1970: 12-13).

İngiltere'deki Bazı İdam Örnekleri

XIII. yüzyıl ortalarında, ihanet suçunun en sistemli şekilde cezalandırıldığı ilk örnekle karşılaşmaktayız. I. Edward'ın babası III. Henry döneminde William Marsh adındaki bir şövalye kendisine göre çeşitli gerekçelerle krala olan sadakatini bir kenara bırakmış ve korsanlık faaliyetlerine başlamıştı. Matthew Paris'in kroniğinde

nakledildiğine göre bununla da kalmamış, krala karşı suikast girişiminde bulunmuştu. William 1242'de kralın adamları tarafından yakalandıktan sonra Londra'ya getirilmiş ve bir süre hapsedilmiş. Akabinde Aziz James gününde on altı suç ortağıyla birlikte yargılanıp en rezil bir şekilde idam edilmesine karar verilmişti. İnfaz işlemi için tutuklu bulunduğu Westminster'dan Londra kulesine kadar sürüklenerek götürüldü. Devamında burada bir darağacına asıldı ve ölene kadar bekletildi. Bu bekleme işleminden anladığımız kadarıyla boğazından değil de kollarından asılı tutulup teşhir edilmiş olma ihtimali bulunmaktadır. Netice itibarıyla darağacında öldükten sonra aşağı indirildi. Akabinde karnı deşildi ve iç organları çıkarılıp orada yakıldı. Devamında bedeni dörde bölündü ve sergilenmek üzere dört önemli şehre gönderildi. Matthew Paris, William'ın on altı adamının da atların arkasında sürüklenip darağaçlarında asıldıklarını söyler ancak karınlarının deşilip parçalanmalarından bahsetmez (Matthew Paris 1889: 408-409).

Bu olayın sadece Matthew Paris'in anlatısında yer alması bazı soru işaretlerine sebep olmuştur. III. Henry'den de önce hem tedbir amacıyla hem de cezalandırmak için bazı organların kesilmesini içeren muhtelif işlemler mevcuttu. Örneğin I. Henry tefecilerin sağ ellerini keserdi. II. Henry (K. 1154-1189), 1165'te elinde rehin olarak tuttuğu ve çoğu çocuk olan birçok Gallerlinin erkeklik organlarını kesip, gözlerini kör ederken, kadınların ise burunlarını ve kulaklarını kesmekteydi (Raicek 2011: 60). Ancak William Marsh'ın maruz kaldığı gibi bir cezalandırma örneği bilinmemektedir. Fakat idamın Londra gibi kalabalık bir şehirde icra edilmiş olmasına rağmen olayın başka kayıttta yer alması Matthew Paris'in bunu uydurduğu düşüncesini akla getirmektedir. Lakin kanaatimizce bu tip bir infazın o dönem için pek alışılmış bir uygulama olmamasından dolayı Matthew Paris'in dışındaki kayıtlarda yeterince yer almamıştır. Dahası bu infaz biçimi kilise nezdinde de hoş görülmemiştir. Nitekim Magna Carta'dan da güç alan baronların direnmesiyle yarım yüz yıl kadar daha bu idam şeklinin ikinci bir örneğine rastlanılmamıştır (Bellamy 1970: 12-13).

Ancak I. Edward gibi güçlü kralların uygulamaları sayesinde bu idam şekli artık daha alışılmış olmuştur. Öyle ki onun döneminde sürükle-as-parçala idam metodu artık sıradanlaşmış ve de dehşetengiz bir yöntem olmaktan çıkmış, bir ritüele dönüşmüştür. Kanaatimizce Edward'ın bu işlemi bir ritüele dönüştürmesinin arkasındaki en önemli etken maruz kaldığı siyasi çalkantılar ve de acımasız karakteridir. Nitekim çeşitli anlaşmalar ve isyan girişimleri sayesinde muhtelif haklar elde etmiş olan soylular ve bağlı prensler, onun döneminde çok daha bağımsız hareket etmek istemişler.

Edward 1268'den, babasının öldüğü 1272 yılına kadar Haçlı Seferi için Kudüs'e gitmişti. Babasının ölümü üzerine dönmüş ve tahta geçmişti. Ancak tahta geçmesi sırasında baronlar kendisinden üç hususta yemin etmesini istemişlerdi. Bunlardan birincisi Magna Carta'ya sadakat, ikincisi Papalığın her konuya müdahil olmasının engellenmesi ve üçüncüsü ise yargılamaların adil bir şekilde yapılmasıydı. Edward bu yeminini hiç unutmadı ancak bir yandan da krallığının haklarını korumak için adımlar attı. Bütün ülke geneline kendisini temsilen şerifler¹ ve memurlar gönderdi. Böylece zengin fakir fark etmeksizin halkın sadakatini almayı hedefledi (Raicek 2011: 53).

¹ Bu kişiler Ortaçağ İngiltere'sinde başta kontluklarda kral adına huzuru temin eden görevlilerdir.

Bundan da onun hâkimiyetinin kabullenilmesine ne şekilde önem verdiğini ve merkezi idarenin gücünün korunmasındaki hassasiyetini anlamaktayız. Ki bunun için ne gerekiyorsa yapmaya kararlıydı. İsyan edenlerin, ritüele dönüşmüş bir idam yöntemiyle infaz edilerek bir propaganda aracına dönüştürülmesi de bu hassasiyetinin bir parçasıdır. Kralın yapmış olduğu infazlar, halkın gözünde onun şahsının korunmasına yönelik bir girişim olarak değerlendirilmesinden ziyade kamu yararına bir faaliyet olarak düşünülmekteydi.

Edward bu idam şeklini Galler ve İskoçya'yı kontrolü altına almak isterken uygulamıştır. Bu süreçte Dafydd ve William Wallace oldukça önemli örnekler olmuştur. Galler hiçbir zaman tek bir yönetim altında birleşmemiştir ancak İngiltere'nin kontrolüne girmemek için de XIII. yüzyıl boyunca mücadelesini sürdürmüştür. Kral I. Edward 1275'te, otuz altı yaşında ve hükümdarlığının üçüncü yılında bu sorunu kökten çözmek için Galler Prensi'ni işgale başladı. Bu sırada Galler prensi Llywelyn'in kardeşi Dafydd önce onunla birlikte hareket etmiş ancak sonrasında Edward'a karşı Galler'in bağımsızlığı için mücadeleye başlamıştı. Ancak bu mücadeleden Edward galip çıkmış ve Haziran 1283'te Dafydd'i tutsak almıştı (Bauer 2014: 444-446).

Edward, babasının uygulamalarından etkilenerek Dafydd'i farklı bir şekilde cezalandırmaya karar verdi. Bunun için sürükleme-asma-parçalama süreçlerini içeren bir idam kompozisyonu tasarladı. Lanercost kroniğinde her bir aşama için bir yorum getirilmektedir. Kral, Dafydd'in bir hain olduğunu düşündüğünden dolayı ilk olarak onu yerde sürükletti ve sonrasında hırsızlar gibi bir darağacında astırdı. Devamında Dafydd'in başı gövdesinden ayrılıp bağırsakları çıkarılarak ateşte yakıldı. İnfazın son aşamasında ise onun bir isyancı olmasından dolayı kolları ve bacakları gövdesinden ayrıldı. Sırada bu olayın, infaza tanık olamayanlara da duyurulması vardı. Bunun için her bir organ önemli bir şehrin meydanında teşhir edilecekti. Bu amaçla sağ kolu parmağındaki yüzükle birlikte York'a, sol kolu Bristol'a, sağ bacağı Northampton'a ve sol bacağı da Hereford'a gönderildi. Başı ise Londra'da uzun süre sergilendi. Hatta başı, çürüdükten sonra parçalarının dağılmaması için demir bir kafeste muhafaza edildi. Bu demir kafes de uzun demir bir çubukla yukarıda tutuldu (The Chronicle of Lanercost 1913: 35; Thomas Gray 1907: 4.).

Edward'ın Galler cephesinde bu şekilde başka bir idam yapıp yapmadığını bilemiyoruz. Ancak kuzeyde, İskoçya'nın işgal edilmesinde bu idama tekrar müracaat ettiği muhakkaktır. XIII. yüzyıl sonlarında İngiltere İskoçya'yı dize getirmeyi başarmıştı. Her ne kadar İskoç soyluları buna direnmeye niyetli olsalar da içlerinden bir lider çıkaramamışlardı. Bu görev küçük bir toprak sahibinin yirmi altı yaşında, iki metre boyundaki oğlu William Wallace'a düşmüştü (Bauer 2014: 450). Wallace'tan yaklaşık yüz elli yıl sonra yaşamış olan Kör Harry'nin anlattığına göre William Wallace önce kişisel sebeplerden dolayı İngilizlere saldırmaktaydı. Sonrasında buna İngiliz şerifi Heselrig'in onun eşi Lanarklı Marion'u öldürmesi de eklenince olay artık bir İskoç-İngiliz savaşına dönüşmüştü (Blinc Harry 1820: 37-82). Bu bilgileri genel olarak Fordunlu John da doğrulamaktadır (John of Fordun 1872: 321).

Savaşın ilk başlarında William Wallace önemli başarılar kaydetmişti. Örneğin 1297'de Stirling Köprüsü'nde yaptıkları savaşta İngilizlere önemli bir mağlubiyet yaşatmışlardı. Ancak bu başarıların devamı gelmedi ve sekiz yıl boyunca İngilizler

İskoçlara karşı ilerledi. En sonunda 1304'te Edward İskoçların direnişini kırdı ve bir yıl sonrasında da William Wallace'ı ele geçirdiler (Bauer 2014: 486).

Edward, kendisini halkının gözünde küçük düşüren ve yıllardır en büyük sorunu olan bu kişiyi kolay bir şekilde öldürmek niyetinde değildi. Nitekim geliştirmiş olduğu yöntemi William Wallace üzerinde uygulamak ve onu öldürmeden önce itibarını öldürmek için Londra'ya getirtti. Burada, herhangi bir savunma fırsatı verilmeden, suçlarının sayıldığı formalite bir yargılama yapıldı. Sonrasında infaz işlemine geçildi. Önce Londra sokaklarında sürüklendi. Akabinde boynundan darağacına asıldı ancak burada ölmeyecek kadar tutuldu. Devamında erkeklik organları kesildi. Bununla da kalınmadı ve bağırsakları dışarı çıkarıldı. Sonra vücudundan ayrılmış olan organları hemen orada ateşte yakıldı. Son olarak kanun dışı ilan edilmiş olan bütün büyük suçlular gibi başı kesildi. Wallace bu işkencelerin hangisinde öldü bilinmiyor. Ancak anlaşıldığı kadarıyla kafasının gövdesinden koparılmasına kadarki süreçte ölmemesi için gayret gösterilmekteydi. Kafası koparıldıktan sonra vücudunun kalanı dört parçaya bölündü. Kafası Londra köprüsünde teşhir edilirken, organları o dönem için İskoçların yaşadığı çeşitli şehirlere dağıtıldı. Sağ kolu Newcastle'a, sol kolu Berwick'e gönderildi. Dafydd'e yapıldığı gibi bacağı değil de ayakları kesildi ve sağ ayağı Perth'de, sol ayağı ise Stirling'de (Lanercost kroniği Aberdeen diye bildirir) teşhir edilmek üzere gönderildi (The Chronicle of Lanercost 1913: 176; Peter Langtoft's Chronicle 1810: 329-330).

Burada bir husus dikkatimizi çekmektedir. William Marsh'ın idamı yukarıda ifade ettiğimiz üzere pek alışılmış bir yöntem olmaması hasebiyle sadece Matthew Paris'in kroniğinde yer almıştı. Oysa William Wallace'ın idamı döneme ait kroniklerin hepsinde nakledilmektedir (Raicek 2011: 68). Çünkü bu idam şekli artık bilinmekteydi. Ayrıca William Wallace'ın hem seveni hem de nefret edeni çoktu ve her halükarda çok daha popüler bir kişiliği vardı. Muhtemelen bunun da etkisiyle onun ölüm şekli bütün kayıtlara geçmiştir.

II. Edward dönemine gelindiğinde bu idam şeklinin uygulanmasına devam edildi. Bu dönemde en bilinen infaz II. Edward'ın yakınındaki bir isme uygulanmıştı. Dönem kaynaklarında II. Edward'ın eşcinsel yakınlık gösterdiği kişilerin devlet idaresinde oldukça etkili oldukları ve bu durumun başta eşi olmak üzere diğer ileri gelenler tarafından son derece nefretle karşılandığı nakledilmektedir.

Bu nefretten payını alanlardan birisi de Genç Hugh Despenser idi. Despenser icraatlarında öyle ileri gitmişti ki artık İngiltere'nin baronlarına son derece kötü gözüküyordu. En nihayetinde Edward'ın karısı Isabella, baronların, kardeşi Fransa Kralı IV. Charles'ın ve sevgilisi Mortimer'in de desteğiyle kocasına karşı harekete geçti. 1327'de onu tahttan indirip yerine oğlu Galler prensi Edward'ı kral yapmayı başardı (Bauer 2014: 517). Kaçmaya çalışırken yakalanan Hugh Despenser bulunabilmiş en sefil bir atın üzerinde Hereford'a getirildi. Burada tertip edilen bir ziyafetten sonra işlediği suçlar yüzüne karşı okundu. Akabinde baronların ve şövalyelerin ortak kararıyla en sert bir şekilde cezalandırılmasına karar verildi. Bunun için malum yöntem seçildi. Önce, Hereford'un sokaklarında sürüklenerek şehrin ana meydanına getirildi. Bu sırada trampetler çalarak olay daha dikkat çekici bir hale getirilmeye çalışılmaktaydı. Bu sırada halk meydanda toplanmıştı. Herkesin onu rahat görebilmesi için yüksek bir merdivene bağlandı. Meydanda büyük bir ateş yakıldı. Devamında iç organları çıkartıldı

ve erkeklik organı kesildi. Çünkü o bir sapkın ve oğlancıydı, hatta bu işi kralla bile yapmıştı. Ki bu yüzden kral, karısı Isabella'dan uzaklaşmıştı. Kesilen organları ateşe atıldı. Daha sonra kalbi çıkartılıp o da ateşe atıldı. Çünkü o kötü kalpli bir haindi. Kralı kötü bir şekilde yönlendirmekte ve ülkeye ihanet etmekteydi. Kafası kesilip Londra'ya gönderildi. Bedeni de dörde bölündü ve İngiltere'nin Londra'dan sonraki dört büyük şehrine ulaştırıldı (Froissart 1968: 44; Chronicle of Lanercost 1913: 253; Thomas Gray 1904: 73).

1330'a gelindiğinde Hugh Despenser'in idam kararını verenlerden birisi için de aynı karar verilecekti. Genç kral on sekiz yaşına geldi ve o zamana kadar naipliğini yürüten annesi Isabella'nın ve sevgilisi Roger Mortimer'in görevlerine son verdi. Akabinde de Mortimer'i Londra'ya getirtti. Önce formaliteden bir mahkeme kurdu ve bu mahkemenin kararıyla Mortimer'in Hugh Despenser'le aynı kaderi paylaşması uygun görüldü. Göstermelik ve kısa bir yargılamadan sonra, "Kral II. Edward'ın ölümündeki suç ortaklığından dolayı" idamına karar verildi. Bunun için önce Londra sokaklarında sürüklendi. Akabinde de darağacına asıldı ve orada üç gün bekletildi. Devamında kalbi de dâhil olmak üzere iç organları kesilip ateşte yakıldı. Son olarak dörde bölündü (Froissart 1904: 30; Thomas Gray 1904: 87).

XIV. yüzyıl sonlarında II. Richard'ın (1377-1399) bu infaz şekline çokça müracaat ettiği tahmin edilmektedir. Adam Usk'un kroniğinden öğrendiğimize göre onun döneminde meydana gelmiş olan vergi isyanları sırasında çok sayıda isyancı bu şekilde infaz edilmiştir. Bu kroniklerde Lanercost veya Froissart kroniklerinde olduğu gibi ayrıntılı bilgi verilmemiş olup sadece mücrimin sürüklenip, ateşte yakıldıkları veya dört parçaya bölündükleri ifade edilmektedir (Adam of Usk 1904: 138). Ancak Thomas Walsingham'ın kroniğinde, isyanın liderlerinden John Ball'ın idamı hakkında bir parça ayrıntıya girmektedir. 1381'de John Ball yakalanıp Londra'ya geri getirildikten sonra formaliteden bir mahkemeye çıkarılmış ve akabinde hakkında idam hükmü verilmişti. Artık klasikleşmiş olan bu idam şekli onun infazında uygulanmıştır. Sürüklenmiş, asılı tutulmuş, kafası koparılmış, iç organları çıkarılmış ve son olarak da dört parçaya ayrılmıştı. Sonrasında William Grindcobbe ve William Cadington'ın da aralarında bulunduğu on beş kadar çete lideri aynı şekilde infaz edilmiştir (Thomas Walsingham 2005: 163-164).

Örnekler Üzerinden Sebeplerin Anlaşılması

Buraya kadar zikrettiğimiz isimler bu hususta dikkat çeken örneklerden sadece birkaçı olup bu şekilde infaz edilmiş olan çok daha fazla kayıt mevcuttur. Ancak biz söz konusu infaz şeklinin bir ritüele dönüşmesi ve bu ritüeldeki her bir eylemin anlamı üzerinde yorumlarda bulunabilmemiz için bu örnekleri yeterli görmekteyiz.

Schechner bu ritüeli eğlence ve işlevin birleşmesi olarak görmektedir. Nitekim kral I. Edward söz konusu idam sırasında olayı tiyatral bir hale getirmek için oldukça gayret göstermişti. Ona göre orada verilmek istenen mesajın tesirini artırmak ve toplum üzerinde etki bırakmak için bu tip bir uygulamaya müracaat edilmekteydi (Raicek 2011: 71). İhanet genellikle tek bir suç olarak kabul edilmeyip farklı büyük suçları da barındırdığına inanıldığından infaz işleminin içeriği de ona göre çeşitlilik arz etmektedir. Örneklerden anladığımız kadarıyla bu cezaya çarptırılanlar genellikle isyanın veya ihanetin öncülüğünü yapmış olan soylu kişilerdir. Bu şekilde ağır ve küçük düşürücü bir

cezaya muhatap tutularak onun soyluluk vasfının elinden alınması amaçlanmaktadır. Ayrıca suçlunun bedeni bu cürmün simgeleşmiş hali olarak ceza gördüğü için bu kişi bir anlamda ülkesine ve kralına hizmet etmektedir.

Bu ritüele, suçlunun hapis tutulduğu yerden infaz edileceği yere (bu yer genellikle şehrin en merkezi yeridir) kadar sürüklenerek götürülmesiyle başlanmaktadır. Lanercost kroniğinde Dafydd'in idamı anlatılırken sürüklenme işleminin amacının suçun ihanet olmasına bağlanmaktadır. Nitekim paranın kırılarak değerinin düşürülmesi ve kralın mührünün taklit edilmesi de "vatan hainliği" kapsamında değerlendirildiği için söz konusu suçları işleyenler de sürüklenerek ve bir darağacında asılarak cezalandırılırdı (Bellamy 1970: 35). Sürüklenme işlemini genellikle bir at kullanarak yaparlardı. Güzergâh üzerinde izleyicilerin de bulunması sağlanırdı ki böylece soylu sınıftan olan suçlunun onuru tamamen yerle bir edilmiş olsun. Hatta Hugh Despenser'in, hapis tutulacağı yere götürülürken bile bakımsız ve zayıf bir at üzerinde götürülmesi de onun onurunun elinden alınması için yapılmıştı. Ayrıca zeminin taşlı ve engelli olması hasebiyle oldukça fazla acı çekmekteydi. Öyle ki infaz alanına varıldığında mücrim artık merhamet dilenmektedir (Pollock ve Maitland 1898: 499-500).

Meydana getirilmiş olan zanlının infazındaki ikinci işlem onun bir darağacına veya yüksekçe bir yere asılmasıdır. Bu asılma işlemi kollarından veya William Wallace'in idamında olduğu gibi boğazından da yapılabilir. Ancak boğazdan asılırken suçlunun, sonraki süreçler için hala hayatta kalıp oradaki acıları da tatması için ölmeyecek şekilde kısa tutulurdu (Raicek 2011: 91). Lanercost kroniğinde şahsın asılı tutulması, hırsızlara verilen bir ceza olarak tanımlanmaktadır (Chronicle of Lanercost 1913: 35). Kanaatimizce isyancının ülkenin bir bölümünü ele geçirmek istemesi en azından bir çeşit hırsızlık olarak görülmektedir ki bu cezaya da layık görülmekteydi.

İnfazın en acı verici ve de korkunç aşaması ise bağırsakların çıkarılması ve erkeklik organının kesilmesidir. Anlatılardan çıkardığımızı göre suçlunun bu aşamaya kadar ölmemesi için özen gösterilirdi. Dafydd'in ve William Marsh'in infazında olduğu gibi bu işlemin suçlunun öldürülmesinden sonra da yapıldığı olurdu. Lanercost kroniğine göre bu ceza onun kundakçı veya katil olmasına atfen verilmekteydi. Aynı kronikte ve Peter Langtoft'un kroniğinde erkeklik organının kesilmesi ise zanlının günahkâr olmasına bağlı verilen bir ceza olarak görülmektedir (Chronicle of Lanercost 1913: 176; Peter Langtoft's Chronicle 1810: 329-330). Froissart kroniği ise Hugh Despenser'in infazını anlatırken erkeklik organının kesilmesini onun eşcinsel ilişki içinde olmasıyla izah etmektedir (Froissart, 1968: 44). Yine Froissart kroniğinde Roger Mortimer'in infazında kalbinin çıkarılmasının gerekçesi olarak onun isyancı olması gösterilmektedir (Froissart, 1968: 44).

Bağırsakların çıkarılması ve erkeklik organlarının kesilmesinin devamında bunların yakılması takip etmektedir. Bu sırada suçlu henüz ölmemişse ki bu ihtimal de mevcuttur, söz konusu yakma işlemini onun görmesi sağlanmaktadır. Anladığımız kadarıyla böylece suçlunun psikolojik olarak da iyice dehşeti yaşamaya hedeflenmekteydi.

Yakma işlemiyle ilgili çeşitli yorumlar bulunmaktadır. Bütün kültürlerde karşımıza çıkan bu ceza Avrupa'da Roma döneminin On İki Levha kanunlarına kadar

gitmektedir. Romalılar bu infaz şeklini kundakçılar için uygularlardı. Germen kavimlerinde de aynı cezalandırmaya rastlamaktayız. Onlar büyücülük, zina, kundakçılık, zehirleme ve hırsızlık suçlarını bu şekilde cezalandırırlardı (Raicek 2011: 83). Hristiyan toplumunda ise yakma, dinden sapanlar için tatbik edilen bir infaz biçimiydi. Böylece günahkâr ruhun cezalandırılması amaçlanmaktaydı. Bazı yorumlarda ise suçlunun onursuzluğuna verilmiş cevaptı (Pollock ve Maitland 1898: 499-500).

Yukarıda zikrettiğimiz ilk iki örnekte suçlunun kafası organlarının çıkarılmasından önce kesilmişti. Ancak bu idam şeklinin bir ritüele dönüştüğü William Wallace'ın idamında ise kafasının gövdesinden ayrılması daha sonraya bırakılmıştı. Eğer suçlu buraya kadar ölmemişse bu son işlem onun acılarına son verirdi. Ancak infaz işlemi son bulmamıştı.

Son aşamada vücudun parçalara ayrılması ve muhtelif şehirlere gönderilip oraların en büyük meydanlarında sergilenmesi yer almaktadır. Bundaki amaç şüphesiz gelecekte benzer girişimlere yönelik bir gözdağı vermektir. Nitekim bu işlem sırasında organ çürüyüp düşene kadar teşhir edilirdi. Hatta Dafydd'in kellesi çürüdükten sonra dağılıp düşmemesi için bir kafes içinde muhafaza ederek bir müddet daha sergilenmişti. Bu işlemlerde genellikle mücrimin kafası Londra'da sergilenmektedir. Kollar ve bacaklar ise en büyük şehirlere gönderilmektedir. William Wallace'ın infazında ise onun organları asıl muhataplarının bulunduğu şehirlere yani İskoç şehirlerine ulaştırılmıştı (Chronicle of Lanercost 1913: 35; Peter Langtoft's Chronicle 1810: 329-330).

Sonuç

Avrupa'da feodal sistemin getirmiş olduğu siyasi parçalanmışlık çok defa kralları bununla mücadele etmeye itmiştir. Görüldüğü üzere bu mücadele Fatih William sonrası İngiltere'de çok daha sert bir şekilde kendisini göstermiştir. Bu durumun en önemli sonuçlarından birisi de o dönem yaşanmış olan Baronlar Savaşıdır. Dahası İngiltere kralları içeride bu karışıklıklarla ilgilenmek zorunda kalmışlarken, bunlara ilaveten kuzeyde İskoçlarla, batıda Gallerlilerle güneydoğuda da Fransızlarla savaşılmaktaydılar. İşte bu süreçte İngiltere kralları Ada'da hâkimiyetlerini sağlamlaştırmak amacıyla ileri gelen isyancıların infazı için son derece korkunç yöntemler geliştirmişlerdi. Bu infaz yöntemleri ilk başlarda pek kabul görmemiş, vahşice bulunmuştur. Öyle ki ilk uygulamalar sırasında dönem kaynaklar olayı naklederken fazla ayrıntıya girmeden suçlunun "çok acı bir şekilde" öldürüldüğünü ifade etmekle yetinmekteydi. Fakat I. Edward sonrasında bu durum değişmiş ve daha normal karşılanmaya başlanmıştır. Dahası krallar bu idamda yeni yöntemler geliştirmişlerdir. Bunu yaparlarken sadece fiziki bir şekilde göz korkutmanın ötesine geçilerek krala karşı isyanı adi suçlarla özdeşleştirmeye çalışmışlardır. Bu yorumun döneme ait farklı kaynaklarda karşımıza çıkması bu düşünceyi pekiştirmektedir.

Sonuç olarak şunu anlamaktayız ki amaç sadece suçluyu infaz etmek değil, onun adi suçlularla özdeşleştirilip itibarını da öldürmek ve kahraman olmasını engellemektir.

KAYNAKLAR

ADAM OF USK, (1904), *The Chronicle*, (Çeviren: E. M. Thompson), London: Oxford University Press.

BAUER, Susan Wise, *Rönesans Dünyası*, (Çeviren: M. Moralı), İstanbul: Alfa, 2014.

BELLAMY, J. G., (1970), *The Law of Treason in England in the Later Middle Ages*, Cambridge: Cambridge University Press.

BLINE HARRY, (1820), *The History of the Life, Adventures, and Heroic Actions, of the Celebrated Sir William Wallace*, (Çeviren: J. Blair), New York: Hoyt & Bolmore Printers.

FOUCAULT, Michel, (1992), *Hapishanenin Doğuşu*, (Çeviren: M. A. Kılıçbay), Ankara: İmge Kitabevi.

FROISSART, (1968), *Chronicles*, (Çeviren: G. Brereton), Maryland: Penguin Books.

FROISSART, (1904), *Chronicles*, (Çeviren: J. Bouchier ve L. Berners), New York: The Macmillan Company.

GLANVILLE, (1900), *The Laws and Customs of the Kingdom of England*, (Çeviren: J. Beames), Washington: Law Publishers And Booksellers.

JOHN OF FORDUN, (1872), *Chronicle of the Scottish*, (Çeviren: F. J. H. Skene), Edinburgh: Edmonston and Douglas.

MATTHEW PARIS, (1889), *English History I*, (Çeviren: J. A. Giles), London: George Bell & Sons.

PETER LANGTOFT, (1810), "Chronicle", *The Works of Thomas Hearne IV*, Strand: Mercier and Chervet.

POLLOCK Frederick & MAITLAND Frederic William, (1898), *The History of English Law I*, Cambridge: Cambridge The University Press.

RAICEK, Margot Andrea, (2011), "Spectacularizing Justice in Late Medieval England", *Wesleyan University The Honors College*, Middletown.

THE CHRONICLE OF LANERCOST, (1913), (Çeviren: H. Maxwell), Glasgow: James Maclehose and Sons.

THOMAS WALSINGHAM, (2005), *The Chronica Maiora*, (Çeviren: D. Prest), Woodbridge: The Boydell Press.

THOMAS GRAY, (1907), *Scalacronica*, (Çeviren: H. Maxwell), Glasgow: James Maclehose & Sons.